

INFO LGOG KRING HORST,
zevende jaargang, nummer 17, 15 september 1997.
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig
Genootschap Kring Horst.
INFO LGOG KRING HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus.
Redactieadres:
St.-Odastraat 80, 5962 AW Horst, telefoon (077) 398 1717

INHOUD

Van de redactie	3
Lezingen 1997-1998	5
Excursie naar Naarden en Laren	12
Minicursus regionale geschiedenis	16
Jos Schatorjé, Zilveren jubileum van onze kring in het vooruitzicht	18
G.F. Verheijen, Jacob Merlo Horstius 400 jaar geleden geboren	22
Wim Moorman, Een folly in Melderslo	24
A. Gielen-van Bommel, Verslag kleine excursie	28
Loe Derix, Uniek filmfestival sluit Oud-Horst-project af	32
Regionaal overleg heemkundeverenigingen Bijeenkomst 17 maart 1997	34
Musea	
Streekmuseum Stichting Oudheidkamer	36
Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk	37
Streekboerderijmuseum De Locht	38
Koperslagersmuseum P. van der Beele	40
Museum Bert Coppus	41

Limburgs Museum	43
G.F. Verheijen, Nieuwe publicaties	45
Bestuur LGOG Kring Horst	52

Van de redactie

Deze zeventiende editie van *INFO LGOG Kring Horst* is gestoken in een nieuw, gesponsord jasje. De opname van advertenties is niet de enige verandering. De redactie heeft namelijk afscheid genomen van de heer Gert Verheijen, die vanaf het eerste nummer tomeloos veel energie gestoken heeft in het samenstellen en redigeren van dit blad. Gelukkig heeft de heer Verheijen toegezegd dat we te allen tijde een beroep kunnen doen op zijn ervaring en kennis. Bovendien toonde hij zich bereid de rubriek *Nieuwe publicaties* te blijven verzorgen.

Inhoudelijk heeft *INFO LGOG* weinig veranderingen ondergaan. Gebleven zijn de informatie over lezingen, excursies, cursussen en nieuwe publicaties. Zoals gebruikelijk is er ook aandacht voor het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen en de diverse regionale musea.

Naast de vaste rubrieken bevat dit nummer een vijftal ingezonden bijdragen. De voorzitter van LGOG Kring Horst en Sevenum, Jos Schatorjé, blikt terug op en kijkt vooruit naar een aantal jubilea. Gert Verheijen bespreekt een lezing over Jacob Merlo Horstius. Wim Moorman heeft in Melderslo een folly ontdekt. Ans Gielen-van Bommel doet verslag van de kleine excursie naar de vuursteenmijnen te Rijckholt-Sint-Geertruid in juni van dit jaar.

Tenslotte geeft Loe Derix een overzicht van de activiteiten die we van november tot en met januari kunnen verwachten in het kader van de afsluiting van zijn megaproject *Oud Horst in het nieuws*.

De redactie zou het toejuichen als *INFO LGOG* meer bijdragen van de eigen leden zou bevatten. Omdat de beschikbare plaatsruimte niet altijd even groot is, kunnen wij echter niet garanderen dat elke bijdrage ook daadwerkelijk geplaatst wordt. Om teleurstellingen te voorkomen is het daarom raadzaam om, vóór u zich aan het schrijven zet, eerst even contact op te nemen met de redactie.

Y. Hermans-Cuppen W. Moorman

LEZINGEN 1997-1998

Voor het komende seizoen staan wederom zes lezingen op het programma. De lezingen worden gehouden in Restaurant De Oude Lind, Venrayseweg 93 te Horst. Telefoon zaal (077) 398 8343.

De aanvang is steeds om 20.00 uur.

Van belangstellende niet-leden wordt een bijdrage in de kosten van vijf gulden per lezing verwacht.

15 september: Vestingwerken

Mede met het oog op de najaarsexcursie naar Naarden zal de heer H.J. van Welsen uit Bussum spreken over verdedigingswerken. De heer Van Welsen werd na een loopbaan in het bedrijfsleven secretaris van de stichting Menno van Coehoorn. Deze stichting houdt zich onder meer bezig met de bescherming van oude verdedigingswerken. Voor het Nederlands Vestingmuseum te Naarden verzorgt de heer Van Welsen rondleidingen.

Mensen hebben altijd geprobeerd zich te verdedigen tegen indringers. Naarmate de aanvalsmethoden zich verbeterden, wijzigden ook de verdedigingsmiddelen. Constructies van hout en aarde, van breuksteen en van metselwerk maakten plaats voor constructies in gewapend beton en ijzer.

De heer Van Welsen zal tijdens zijn lezing stilstaan bij de verdedigingsstelsels van de middeleeuwen tot en met de twintigste eeuw. Er is aandacht voor hun ontwerpers, hun kenmerken en hun voor- en nadelen. Uiteraard komt ook het gebruik van water als verdedigingsmiddel aan bod. Namen van beroemde vestingbouwers als Vauban, Van Coehoorn en Montelambert zullen de revue passeren.

Met het oog op de aanstaande excursie naar Naarden zal de heer Van Welsen daarnaast uitgebreid ingaan op de geschiedenis en de steeds wijzigende strategische betekenis van de vesting Naarden.

Nadat het oude Naarden verwoest was, liet graaf Willem V in 1350 een nieuw Naarden bouwen op de huidige plaats. In de daaropvolgende eeuwen maakten diverse belegeringen, plunderingen en veroveringen aanpassingen in de verdedigingswerken noodzakelijk. De vesting kreeg pas zijn huidige vorm nadat in 1672 de Fransen binnen de muren waren getreden.

24 november: Oud Horst en de sport

De heer Loe Derix, die geen nadere introductie behoeft, zal voor de derde keer een lezing houden voor onze kring. Tijdens de bijeenkomst van 22 oktober 1990 schetste hij de aanloop tot het eerste deel van de boekenreeks *Oud Horst in het nieuws* en wandelde hij aan de hand van dia's door Horst in 1890. Op 14 november 1994 gaf hij interessante informatie bij diverse oude foto's en vertoonde hij films en een diaklankbeeld over Horst in de jaren 1938 tot 1946.

In zijn derde lezing zal Loe Derix uiteraard terugkijken op tien jaar *Oud Horst in het nieuws*, maar vooral ook ingaan op de directe aanleiding tot de boekenserie, namelijk het ontstaan van sport in Horst. Beginnend bij een foto van een beugelwedstrijd in de negentiende eeuw, zal hij aan de hand van dia's, en mogelijk ook filmfragmenten, laten zien hoe de opvallende diversiteit van het sportverenigingsleven in de gemeente Horst tot stand kwam. Bij deze reconstructie moest hij helaas constateren dat vrijwel geen enkele sportvereniging een geordend vooroorlogs archief bezit. Van inmiddels opgeheven clubs is veelal de gehele administratie verdwenen. Particuliere verzamelingen en vooral krantenberichten, aangevuld met mondelinge overlevering, brachten in veel gevallen toch enige duidelijkheid en soms zelfs verrassende details. Onlangs kwam er bijvoorbeeld een ledenlijst van een Horster gymnastiekvereniging boven water, die in 1907 slechts enkele weken heeft bestaan!

15 december: De Firma Nicolas te Roermond

Mevrouw dr. Zsuzsanna van Ruyven - Zeman zal een lezing houden over de Roermondse glazeniersfamilie, getiteld: *De Firma Nicolas te Roermond. Glasschilderkunst uit de negentiende en vroeg twintigste eeuw*. Mevrouw Van Ruyven-Zeman studeerde kunstgeschiedenis aan de Vrije Universiteit van Amsterdam en promoveerde in 1990 op het leven en werk van Lambert van Noort, een zestiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar uit Amersfoort.

De naam Nicolas is een begrip op het gebied van glas in lood, tot ver buiten de grenzen van de provincie Limburg en zelfs van Nederland. Frans Nicolas (1826-1894) speelde met zijn in 1855 te Roermond gestichte atelier een vooraanstaande rol in de herleving van de glasschilderkunst in de tweede helft van de negentiende eeuw. Later werden de beide zonen van de oprichter, Frans jr. (1855-1928) en Charles (1859-1933) vennoten en leidden het atelier verder onder de naam "F. Nicolas en Zonen". Het was ook hier, dat de beroemdste telg van de familie, Joep Nicolas (1897-1972), zoon van Charles, omstreeks 1925 zijn loopbaan als glaskunstenaar begon. Over Joep Nicolas is reeds veel gepubliceerd. Dit in tegenstelling tot zijn grootvader, Frans Nicolas sr. Naar aanleiding van recent onderzoek naar deze stamvader en naar de beginjaren van het atelier, zullen in de lezing de schijnwerpers op de periode vóór Joep worden gericht.

Aandacht zal besteed worden aan stijl, kleur, techniek en iconografie van de glazen. Ook zal een tipje van de sluier worden opgelicht omtrent de verwerving van de opdrachten en de werkverdeling binnen het atelier. De lezing zal worden opgeluisterd met talloze dia's van ontwerptekeningen, cartons en glazen die niet alleen voor de provincie Limburg maar voor heel Nederland en zelfs het buitenland werden uitgevoerd.

26 januari: De pokkenbestrijding in Limburg in de negentiende eeuw

De heer drs. Willibrord Rutten zal een spreekbeurt verzorgen over de pokkenbestrijding in Limburg in de negentiende eeuw. De heer Rutten is als historicus verbonden aan het Sociaal Historisch Centrum voor Limburg te Maastricht. Hij hoopt 7 november a.s. te promoveren aan de Landbouwwuniversiteit te Wageningen op een proefschrift over pokkenepidemieën en pokkenbestrijding in Nederland in de achttiende en negentiende eeuw.

Sinds de Napoleontische tijd (1795-1813) waren de pokken volksvijand nummer één. Na de ontdekking van het koepokvaccin, thans tweehonderd jaar geleden, gingen grootscheepse inentingscampagnes van start, waarbij van overheidswege pressie niet werd geschuwd. Voor het eerst is systematisch onderzocht hoe in Nederland de verbreiding van pokkenvaccinatie in zijn werk is gegaan in de vorige eeuw. Wat was de drijfveer, welke hindernissen moest men overwinnen en welke demografische effecten heeft de pokkenbestrijding teweeggebracht?

De opmars van de pokkenvaccinatie vertoonde opmerkelijke geografische verschillen. Tot de jaren 1870 liet in Limburg de voortgang van de inentingscampagnes heel wat te wensen over. De inentingscijfers lagen in onze provincie ver beneden het nationaal gemiddelde. Hoe komt dat? Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de situatie in Horst en omgeving.

9 maart: Het onbekende kerkje van St.-Lambertus te Swolgen en haar kunstschaten

De heer Harry Vriens uit Well zal na de 24e jaarvergadering spreken over de Sint-Lambertuskerk in Swolgen en haar kunstschaten. De heer Vriens was jarenlang leraar in het middelbaar onderwijs. In 1975 studeerde hij af aan de kunstacademie van Arnhem in kunst- en cultuurgeschiedenis. Sinds zijn pensionering houdt hij zich vooral bezig met onderzoek naar het regionale karakter van kunsthistorische onderwerpen.

In Swolgen staat een markant vijftiende-eeuws kerkje. De heer Vriens zal ingaan op de architectuur en bouwgeschiedenis hiervan. Die krijgen hun afronding als de tijdens de Tweede Wereldoorlog verwoeste kerk na de bevrijding wordt vergroot en herbouwd. Het interieur bevat enkele bijzondere kunstwerken. Het tweeluik "De lerarende Christus" is uniek en geniet landelijke bekendheid.

Eén van de beroemdste zonen van Swolgen, de kanunnik Jan van Swolgen, gestorven in 1592 te Keulen, heeft de kerk enkele opvallende geschenken nagelaten: het bekende "Drieluik van Jan van Swolgen", vaatwerk en paramenten. Jan van Swolgen was ook de stichter van een beurs waar onder andere Jacob Merlo Horstius op studeerde.

Enige fraaie, laat-middeleeuwse houten beelden sieren het interieur. In een vitrine in de kerk zijn devotionalia te bewonderen.

Het is meer dan opmerkelijk dat zo'n kleine gemeenschap het niet alleen klaarspeelde een bijzonder kerkje te bouwen, maar er in de loop der eeuwen ook nog in slaagde dat kerkje te vullen met voorwerpen die een weerspiegeling zijn van wat in de "grote buitenwereld" op datzelfde moment aan devoties en vereringen als belangrijk werd gezien.

6 april: Bijzondere muurschilderingen in een Romeinse villa in Maasbracht

Onder de titel *Gladiatoren in Maasbracht. Uitzonderlijke muurschilderingen in een Romeinse villa* zal de heer drs. L.J.F. Swinkels een lezing houden over bijzondere muurschilderingen in een Romeinse villa in Maasbracht. De heer Swinkels studeerde klassieke talen en archeologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. In 1987 werd hij benoemd tot conservator aan het Provinciaal Museum G.M. Kam te Nijmegen. Hij publiceerde onder meer over Romeinse muurschilderingen in Nederland, over Romeinse iconografie en over inheemse ruiters in het Romeinse leger.

In 1982 werd bij Maasbracht het hoofdgebouw van een Romeinse villa opgegraven. Tot de vondsten behoorde een groot aantal fragmenten van muurschilderingen met menselijke figuren. Hieronder bevinden zich gladiatoren en *bestiarii*, mensen die in de arena van het amfitheater met wilde beesten vchten. Deze voor Nederland uitzonderlijke wanddecoraties roepen verschillende vragen op. Vertegenwoordigen de afgebeelde onderwerpen alleen de persoonlijke smaak van de bewoners of hebben zij een diepere betekenis gehad? Kunnen zij in verband worden gebracht met de activiteiten van de bewoners en met hun positie in de lokale samenleving, in het bijzonder de Romeinse *civitas* (bestuursdistrict of departement) waarvan Xanten (*Colonia Ulpia Traiana*) de hoofdstad was? Welke functie had het vertrek waarin de figuurlijke schilderingen omstreeks 200 na Christus zijn aangebracht en waarom ontbreken zulke wanddecoraties elders in de villa?

Tevens roepen de schilderingen de vraag op welke betekenis de Romeinse gladiatorenspelen voor de bevolking in het Limburgse Maasdal hebben gehad. Amfitheaters zijn bekend uit Nijmegen en Xanten en ook in Keulen is er met zekerheid een geweest. Hoe populair was dit typische Romeinse vermaak in de provincie Neder-

Germanië en welke sporen heeft het hier nagelaten? Waren de spelen vergelijkbaar met die in het hart van het Romeinse rijk en hoe werden ze georganiseerd?

Het zoeken naar een antwoord op al deze vragen vormt een speurtocht langs diverse aspecten van het politieke en culturele leven in onze streken 1800 jaar geleden.

EXCURSIE NAAR NAARDEN EN LAREN

Op zaterdag 27 september vindt de najaarsexcursie plaats. Er zal een bezoek gebracht worden aan Naarden en aan het Singer Museum in Laren.

Vesting Naarden

Naarden is één van de best geconserveerde vestingen in noordwest-Europa en mag een levend monument genoemd worden. Nadat het oude Naarden, dat oorspronkelijk ten noordoosten van het huidige stadje aan de Zuiderzee lag, verwoest werd door de Hoeksen, liet graaf Willem V in 1350 een nieuw Naarden bouwen op de huidige plaats. In 1481 werd de vesting door Utrechtse soldaten, als boerinnen verkleed, geplunderd en werd de kerk in brand gestoken. Het werd grootser dan ooit tevoren opgezet na de bloedige Spaanse belegering in 1572. Onder leiding van de Hertog van Alva werd toen vrijwel de gehele bevolking bijgedreven en als voorbeeld voor andere Hollandse steden volledig uitgemoord. Nadat precies een eeuw later ook de Fransen binnen de muren traden, kon een haast onneembare vesting niet langer uitblijven. Kilometers lange muren, bedekt met aarden wallen en een brede gracht zijn als een gekartelde cirkel rond het stadje aangelegd.

Singer Museum

Het in 1956 geopende Singer Museum vindt zijn oorsprong in een particulier initiatief. Anna Singer-Brugh liet in de jaren 1954-1956 aan een bestaande villa een museum en concertzaal bouwen. Zij schonk het museum een groot deel van de kunstcollectie die zij en haar man, de Amerikaanse schilder W.H. Singer, bijeengebracht hadden. Singer had zich samen met zijn vrouw in 1901 in Laren gevestigd. Hun huis werd een ontmoetingsplaats voor kunstenaars en kunstliefhebbers. De basis van het museumbezit wordt gevormd door de collectie van het echtpaar Singer. Deze omvat vooral

werken van Larense schilders, Franse kunstenaars uit de school van Barbizon en enkele Amerikaanse schilders en beeldhouwwerken van Franse en Nederlandse beeldhouwers. Bijzonder goed vertegenwoordigd zijn de Franse schilder Henri Le Sidaner en natuurlijk William Singer zelf. De Stichting Vrienden van het Singer Museum heeft het mogelijk gemaakt dat belangrijke werken uit de Haagse School en van Amsterdamse impressionisten konden worden aangekocht. In de loop der jaren werd de collectie aangevuld met schenkingen en legaten. Het huidige beleid richt zich vooral op uitbreiding van werken uit de periode van modernisme en expressionisme.

Programma

Het programma voor deze najaarsexcursie ziet er als volgt uit:

- 7.30 uur vertrek vanaf het parkeerterrein achter het gemeentehuis in Horst.
- 10.00 uur aankomst in het Vestingmuseum in Naarden. Na koffie/thee met gebak volgt er een rondleiding door het museum. Het Nederlands Vestingmuseum is gevestigd in bastion Turfpoort, één van de zes bastions van de vesting. In de kazematten zijn tentoonstellingen ingericht die een beeld geven van de Nederlandse vestingbouw en van de geschiedenis van de vesting Naarden. Hoe de vestingwerken er vanaf het water uitzien, is te zien tijdens een tochtje met de museumboot door de vestinggracht.
- 12.30 uur lunchpauze. Voor een beperkt aantal deelnemers bestaat de mogelijkheid tot een rondleiding in het verenigingscentrum van de Nederlandse Genealogische Vereniging. Hier bevindt zich onder meer een biografische documentatiedienst met een centraal naamregister, waarin op naam gesorteerd enkele miljoenen kaartjes staan met daarop vermeld vier miljoen verwijzingen naar vindplaatsen.
- 14.00 uur rondwandeling door Naarden onder leiding van een gids.
- 15.15 uur vertrek naar het Singer Museum in Laren. Behalve de vaste opstelling is hier de zomertentoonstelling te zien met een keuze uit de hoogtepunten uit de eigen collectie.
- 17.00 uur vertrek naar huis.

Kosten

De kosten voor deelname bedragen f 60,- (niet-leden f 65,-).

Hierbij zijn inbegrepen: bus, koffie/thee met gebak, rondleidingen en

entrees.

Aanmelding

Aanmelding is mogelijk tot 20 september bij de secretaris van de excursiecommissie, mevrouw M. Huijs-Oostveen, telefoon (077) 467 2299. Betaling s.v.p. gelijktijdig op bankrekening 1236 06 462 van LGOG Kring Horst onder vermelding van "Excursie Naarden".

MINICURSUS REGIONALE GESCHIEDENIS

Samen met andere cultuurhistorische organisaties en instellingen werkt het LGOG aan het bevorderen van interesse voor regionale geschiedenis bij de jeugd. In dit kader heeft het LGOG een intensief contact opgebouwd met de scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs in Horst en Sevenum. Tijdens deze contacten is regelmatig de vraag naar voren gekomen of er een mogelijkheid voor docenten is om hun deskundigheid op het terrein van regionale geschiedenis te vergroten. Het LGOG Kring Horst en Sevenum heeft daarom het initiatief genomen een minicursus regionale geschiedenis te organiseren. Deze cursus is speciaal bedoeld voor docenten en wordt in het najaar uitgevoerd. De belangstelling voor de cursus blijkt onverwacht groot te zijn. Maar liefst 28 docenten uit basisonderwijs en voortgezet onderwijs hebben zich opgegeven!

We hebben drie cursusavonden vastgesteld en wel op:

- * maandagavond 6 oktober van 20.00 uur tot 22.30 uur. Op deze avond geeft de heer drs. H. van Enckevort informatie over 'De vroege bewoning in het land van Peel en Maas tot en met de vorming van de middeleeuwse dorpen'.
- * maandagavond 27 oktober van 20.00 uur tot 22.30 uur. Op deze avond geeft de heer mr. Th. van Rensch informatie over 'De institutionele en staatkundige geschiedenis (relatie heer-dorpsbestuur-landsbestuur) vanaf de middeleeuwen tot aan de komst der Fransen (en het begin van een nieuwe tijd)'.
- * maandagavond 17 november van 20.00 uur tot 22.30 uur. Op deze avond geeft de heer dr. J. Korsten informatie over 'De sociaal-economische geschiedenis van de negentiende en twintigste eeuw met de nadruk op agrarische geschiedenis'.

Tijdens alle drie de cursusavonden wordt er naar gestreefd

informatie te bieden die bruikbaar is in de praktijk van het onderwijs. De cursus vindt plaats in een van de lokalen van de Weisterbeekschool te Horst. Bij aanvang van de cursus wordt een leesmap uitgereikt.

We hopen op een succesvolle cursus die in het onderwijs zijn vruchten af zal werpen. In het voorjaar van 1998 zullen we in *INFO LGOG* hiervan verslag uitbrengen.

ZILVEREN JUBILEUM VAN ONZE KRING IN HET VOORUITZICHT

Terugblik

Op 28 juni 1997 herdachten de besturen van Stichting Streekmuseum Oudheidkamer, uitgeverij Stichting Gelders Overkwartier en Kring Horst en Sevenum van LGOG, tezamen met een delegatie van het gemeentebestuur van Horst, dat er op lokaal niveau al 25 jaar geschiedbeoefening in verenigingsverband wordt bedreven. Die dag was het immers precies 25 jaar geleden dat een relatief grote groep historisch geïnteresseerden in Hotel Cox bijeenkwam. Hun nieuwsgierigheid werd gevoed door een artikel in *De Echo*. Hierin werd opgeroepen om tijdens een samenkomst te luisteren naar een voordracht over 'Het kasteel van Horst en andere geschiedkundige zaken' en vervolgens te debatteren over de gedachte een Historische Werkgroep Horst op te richten. Dit initiatief ging uit van een zich Stuurgroep noemend gezelschap, bestaande uit de heren pater Sjeng Herraets, Wiel Houwen, Chris Jacobs, Henk Vullings (allen zaliger gedachtenis) en Ludwig Greweldinger. De twee laatst gememoreerden zouden al eerder, te weten tijdens de carnavalsdagen van dat jaar, zijn uitgeweken naar café-restaurant De Oude Lind om daar zonder feestneus en in alle rust, de eerste plannen voor zo'n historische werkgroep uit te broeden.

Op 28 juni 1972 besloten de aanwezigen in Hotel Cox inderdaad tot de oprichting van de beoogde Historische Werkgroep. De rol van de jaarlijks terugkerende opgravingen naar de resten van kasteel Ter Horst door prof. dr. J. Renaud en diens actieve betrokkenheid als bijna exclusief causeur van de prille vereniging, speelden bij de eerste activiteiten van de Historische Werkgroep zo'n belangrijke rol dat alle verdere verenigingsavonden plaatsvonden vlakbij de kasteelruïne en wel bij De Oude Lind.

In datzelfde jaar werd de Stuurgroep uitgebreid met twee

ingezetenen van Sevenum, te weten 'meister' Wiel Verheijen en Pierre Jansen. Het was dus duidelijk dat geen louter lokale drijfveren de Stuurgroep parten speelde. Daarnaast werden enige jongere mannen met verdacht veel historische kennis gevraagd om toe te treden en de stuurgroep qua leeftijd en professie in evenwicht te brengen. Archivaris Toon Jenniskens versterkte kortstondig de gelederen, maar moest beroepshalve Horst de rug toekeren. Hij werd daarna opgevolgd door Jacques van Rensch. Deze zou enige tijd later ook blijk geven Toon Jenniskens te willen volgen in de geneugten van de archivaliek en van Maastricht, en moest dientengevolge ook spoedig zijn woonplaats verruilen. Van meer blijvende betekenis was de toetreding tot de Stuurgroep van Piet Hoebers en Gert Verheijen. Spoedig zou blijken waarom de twee laatstgenoemde jeugdige krachten waren aangezocht. Zij waren gepredestineerd om vanaf juni 1973 de komende jaren de kar te trekken: Piet Hoebers kon niet typen en werd dus voorzitter, Gert Verheijen was toen al meester, ook op het QWERTY-toetsenbord, en promoveerde tot secretaris.

In de loop van 1973 groeide binnen de Historische Werkgroep Horst het besef om verder te gaan als zelfstandige kring van het LGOG, in het bijzonder voor de gemeenten Horst en Sevenum. Spoedig zouden ook LGOG-leden uit de gemeenten Grubbenvorst en Broekhuizen vorst de voorkeur uitspreken om zich bij de nieuwe kring aan te sluiten. Wederom een duidelijk gebaar om verder te kijken dan de reikwijdte van de slagschaduw van de imponerende toren van de Sint-Lambertuskerk. Ondanks tegenstribbelen van andere kringen die bang waren voor 'grenscorrecties', werd op 1 januari 1974 de nieuwe LGOG kring vanuit Maastricht formeel leven ingeblazen. Hetzelfde jaar 1974 bleek voor de historische dadendrang in de gemeente Horst tot nog meer nieuwigheden te leiden. Het nieuw gemeentehuis aan het Wilhelminaplein was in 1973 in aanbouw en de Stuurgroep polste de mogelijkheid van de

oprichting van een plaatselijke oudheidkamer. Met name de opgravingsresultaten bij de kasteelruïne waren reden voor dit initiatief. In 1974 werd de bovenverdieping van het voormalig gemeentehuis door een speciaal voor dit doel opgerichte Stichting Oudheidkamer in gebruik genomen. Tijdens het overleg met burgemeester Steeghs vroeg deze aan de Stuurgroep om, behalve met plannen voor een museum, ook met ideeën te komen voor een tentoonstelling bij de opening van het nieuwe gemeentelijke onderkomen in het daarop volgende jaar. De plannen voor deze expositie (overzicht van de kunsthistorisch imponerende beelden van de Meester van Elsloo) leidden tot de oprichting van een Publicatiefonds, dat enige tijd later werd omgezet in Stichting Gelders Overkwartier. In 1974 werd Horst dus een LGOG-kring, een museum en een historische uitgeverij rijker.

Vanwege hun verdiensten voor de lokale geschiedbeoefening werden op 28 juni 1997 twee aanwezigen door burgemeester Fasol gehuldigd.

Ludwig Greweldinger kreeg - naast het erelidmaatschap van het bestuur van de Oudheidkamer - een geschenk vanwege het gemeentebestuur.

Gert Verheijen mocht de koninklijke versierselen ontvangen behorende bij Hare Majesteits onderscheiding vanwege de bijzondere verdiensten voor het behoud van het culturele erfgoed in Horst en de vele stimulerende activiteiten terzake lokale geschiedbeoefening.

Vooruitzicht

Vanaf 1 januari 1999 breekt het jaar aan waarin LGOG Kring Horst en Sevenum - of Horst aan de Maas en Sevenum? -, Oudheidkamer en Gelders Overkwartier formeel hun 25-jarig bestaan zullen vieren. Vooruitlopend op dit kroonjaar heeft een werkgroepje uit de drie instellingen contact met elkaar gezocht en nagedacht over een aantal ideeën die gezamenlijk kunnen worden georganiseerd.

Gezamenlijk moet dan in de meest letterlijke zin worden opgevat, dus met, door en voor alle leden, alsmede met andere historische instellingen in de oude of nieuwe gemeente en als het aan ons ligt ook met de betreffende overheden, hoe oud of nieuw of in welke constellatie ze dan ook zijn. De betreffende drie besturen van de verenigingen zullen zich in de tweede helft van dit jaar moeten buigen over mogelijke ideeën. Binnen het LGOG zullen de jubileumplannen tijdens de eerstkomende jaarvergadering aan de leden worden voorgelegd. Dan moet dus duidelijk zijn wat we ons in 1999 ten doel stellen en hoe we dit willen realiseren. Indien u ideeën heeft voor het jubileumjaar (bijvoorbeeld een bijzondere meerdaagse excursie, een activiteit voor scholieren, een historische puzzelrit of fietstocht, een themadag, opmerkelijke onderwerpen voor lezingen) of nu reeds weet dat u in 1999 graag wilt meehelpen bij de organisatie van onderdelen van het programma, dan nodig ik u bijzonder graag uit dit bij het bestuur kenbaar te maken. Laten we met z'n allen de kansen aangrijpen om er samen in 1999 een bijzonder jaar van te maken.

Jos Schatorjé,
voorzitter

JACOB MERLO HORSTIUS 400 jaar geleden geboren

Op donderdag 24 juli werd herdacht dat Jacob Merlo Horstius (1597-1644) vierhonderd jaar geleden in Horst werd geboren. In de Sint-Lambertuskerk van Horst is aan dit historische feit aandacht besteed met een lezing voor 52 toehoorders en een tentoonstelling in de Schatkamer van de kerk.

Professor dr. Peter Nissen uit 's-Hertogenbosch hield een interessante en boeiende lezing onder de titel: *Jacob Merlo Horstius en de katholieke gebedscultuur van de zeventiende eeuw*. Op 24 juli 1597 werd Jacob Merlo in Horst geboren in een boerderij niet ver van het kasteel. Hij was nog een kind toen zijn vader door soldaten werd vermoord. Zijn moeder vertrouwde zijn opvoeding toe aan een oom die kanunnik was aan de dom van Keulen. In die stad genoot hij zijn middelbare opleiding bij de jezuiten en studeerde hij aan de universiteit op een beurs van Jan van Swolgen, die leefde van 1521 tot 1592. In 1621 werd hij tot priester gewijd. Korte tijd was hij kapelaan van hertog Frans van Lotharingen, de proost van het domkapittel. Van 1623 tot zijn overlijden in 1644 was hij vervolgens pastoor van de parochie Maria-ter-Weide, een parochie die met het domkapittel was verbonden.

Behalve als zielzorger en predikant bleef Jacob Merlo Horstius vooral belangrijk en beroemd als geestelijk schrijver van de Katholieke Hervorming en de Contra-Reformatie. Naar het gebruik van zijn tijd voegde hij aan zijn naam *Horstius* toe, om aan te geven dat hij geboortig was van Horst.

Jacob Merlo Horstius stelde boeken samen die de gelovigen moesten helpen de eucharistie en het getijdengebed waardig te vieren. Hij verzorgde onder andere een wetenschappelijke uitgave van de werken van Bernardus van Clairvaux (1090-1153) en een handleiding voor het gebruik van het beroemde meditatieboek *De*

Navolging van Christus dat wordt toegeschreven aan Thomas van Kempen. Enkele van zijn werken werden tot in de twintigste eeuw herdrukt. Het meest invloedrijk en vaak herdrukt is zijn gebedenboek *Paradisus animae* of *Lusthof der zielen*. Hij stelde het samen in het Latijn, maar het werd ook vertaald in het Nederlands, Frans, Duits en Engels. De Nederlandse vertaling heeft grote invloed gehad op de gebedscultuur van religieuzen en 'gewone gelovigen'.

Aan het slot van zijn lezing deed professor Nissen de belofte te streven naar een opdracht voor een proefschrift over het werk van Jacob Merlo Horstius.

De heer Nissen wees op een belangrijk reeds verschenen proefschrift van Theo Clemens: *De godsdienstigheid in de Nederlanden in de spiegel van de katholieke kerkboeken 1680-1840*, in 1988 uitgegeven door 'Tilburg University Press'. De dissertatie bestaat uit twee delen: deel 1: Analyse van aanbod en appreciatie, deel 2: Inventaris van uitgaven. Ook het werk van Jacob Merlo wordt besproken. De inventaris vermeldt alle drukken van *Lusthof der zielen* die verschenen vóór 1840 (er is nog in 1923 bij het Missiehuis te Uden een werk van Jacob Merlo verschenen!).

Na de lezing was er gelegenheid om een tentoonstelling in de crypte van de kerk te bezichtigen waar boeken, portretten, documentatie en andere herinneringen aan deze geleerde Horstenaar worden getoond.

De tentoonstelling is te bezoeken tijdens de openingstijden van de Schatkamer.

G.F. Verheijen

EEN FOLLY IN MELDERSLO*

Voor het Engelse woord "folly" bestaat geen Nederlands equivalent. Omschrijvingen als "bizar bouwwerk", "bouwkundige dwaasheid", "een persoonlijke uiting van architectuur, buitenissig en zonder algemeen belang" en "fantasiebouwwerk" benaderen in ieder geval de betekenis ervan. In de afgelopen jaren valt in Nederland een groeiende belangstelling voor follies waar te nemen. In 1991 werd de Donderberggroep opgericht. Die houdt zich onder meer bezig met het bestuderen, inventariseren en conserveren van follies. In 1995 verscheen een boek over follies in Nederland en België (Wim Meulen Kamp, *Follies. Bizarre bouwwerken in Nederland en België*). In datzelfde jaar was een vijfdelige televisieserie gewijd aan Nederlandse follies.

Niet iedereen zal weten dat de gemeente Horst met de schijn-kasteelruïne bij het Vlasven in Melderslo over een rasechte folly beschikt. En dat terwijl follies dun gezaaid zijn in Noord-Limburg. Meulen Kamp, een autoriteit op het gebied van follies, vermeldt er in zijn genoemde werk niet meer dan drie: een theeschenkerij in pagodestijl in Mook, jachtslot De Mookerheide in Molenhoek en de namaak-ruïne in Melderslo.

Het vijftien meter lange en vijf meter hoge bouwwerk in Melderslo bestaat uit een hoge, brokkelige kasteelmuur, daarnaast een iets naar voren springende halve toren en daar weer naast een kleinere afbrokkelende muur. Achter de gevel bevinden zich enkele kleine vertrekken. In de toren is een Christusmonogram ingemetseld. De ingang en de vensters in de gevel en de toren zijn allemaal voorzien van tralies en rondbogen.

De schijn-kasteelruïne is gelegen bij een ven dat later de naam Vlasven heeft gekregen. Dit was van oorsprong een heideven, dat een functie had in de vlascultuur. Het werd namelijk gebruikt om het

vlas te roten. De bewerking van vlas tot linnen was in deze streken een eeuwenoude activiteit die tot in de jaren twintig bleef bestaan. Door het steeds goedkoper worden van linnen en katoen uit andere landen kwam toen een einde aan het zeer arbeidsintensieve bewerkingsproces van vlas. Daarmee verviel de functie die het ven lange tijd had gehad.

De gemeente, eigenaar van het ven en de grond eromheen, slaagde er pas in 1937 in het gebied te verkopen. Omdat Melderslo een tekort had aan huurwoningen voor onderwijzers, besloot het kerkbestuur - dat tevens schoolbestuur was - de grond (in totaal 82 are) van de gemeente te kopen. Op een gedeelte werd een onderwijzerswoning gebouwd (Vlasvenstraat 13). De rest van het perceel, inclusief het ven, werd onderdeel van het buitenterrein van de afdeling Melderslo van de Jonge Wacht. Deze organisatie, die de vorming van jongens tussen twaalf en zeventien jaar beoogde, was op initiatief van pastoor Ament op 16 augustus 1936 opgericht. Clubgebouw van de Jonge Wacht was het aan de huidige Vlasvenstraat gelegen jeugdhuis, nu Vlashoës geheten. Voor de buitenactiviteiten maakte men gebruik van het aan het Vlasven grenzende terrein achter dit gebouw. Al kort na de oprichting kwamen de leden van de Jonge Wacht, daarbij waarschijnlijk gesouffleerd door de ambitieuze pastoor Ament, met het plan achter het jeugdhuis een "rimboe" te maken. Het idyllische terrein bij het ven was daarvoor bij uitstek geschikt. Ament schijnt zelf met het idee te zijn gekomen om bij het ven een namaak-kasteelruïne te bouwen die als buitenverblijf voor de Jonge Wacht moest gaan dienen. Of hij de ruïne ook zelf ontworpen heeft, is niet bekend.

Iedereen was meteen enthousiast. De financiële risico's bleven beperkt omdat de boerenbond een subsidie van driehonderd gulden toekende. Veel inwoners verleenden belangeloze medewerking of leverden gratis materialen. Met man en macht werd het ven verder

uitgediept, werden er grachten gegraven en werd water overgepompt. Boeren voerden met paard en wagen zand aan om het terrein op te hogen. Toen het fundament was gelegd en de eerste lagen waren gemetseld, werd Ament benoemd tot pastoor in Baexem. Zijn opvolger, pastoor Eggelen, was minstens even gedreven. Onder leiding van de plaatselijke aannemer/metselaar Lambert Coumans begonnen zes leden van de Jonge Wacht op 4 april 1938 met het afbouwen van de ruïne.

Ondertussen was ook een begin gemaakt met de verdere aankleding van de omgeving van het Vlasven. Binnen enkele dagen bouwden leden van de Jonge Wacht geheel zelfstandig een zogenaamde Lourdesgrot met daarin een Mariabeeldje. De *Nieuwe Venlosche Courant* sprak in de editie van 30 april 1938 enthousiast van een "lusthof voor de Jonge Wacht. [...] In plaats van het vroegere ven ziet men thans een flinken vijver en twee grachten, waarlangs boom- en struikbeplanting. Tusschen deze grachten en den vijver ligt een flinke groote open ruimte en achter dezen vijver is een reusachtige wigwam gebouwd in den vorm van een oude ruïne met een flinke toren. Het materiaal van dit bouwwerk bestaat voornamelijk uit oude afbraakstenen en geeft het uiterlijk van een antiek aspect."

Op 26 mei 1938, Hemelvaartsdag, zegende pastoor Eggelen het hele terrein in. De fanfare verleende haar medewerking en nagenoeg de gehele Melderslose bevolking was aanwezig. De "rimboe" kreeg kort daarna nog meer allure met een klokkentoren, een speeltuintje, een rustieke houten brug en een aantal paaltjes met daarop beelden van dieren. De Jonge Wacht had slechts enkele jaren plezier van haar romantische buitenverblijf. Op last van de bezetters werden in 1941 de katholieke jeugdorganisaties - waaronder de Jonge Wacht - opgeheven. Na de bevrijding kreeg de Jonge Wacht in Melderslo geen opvolger. Het terrein bij het ven raakte danig in verval. Het speeltuintje, de brug, de dierenbeelden

en de klokkentoren verdwenen. De namaak-ruïne stond leeg en werd nauwelijks onderhouden. Lange tijd voelde niemand zich verantwoordelijk voor het terrein, dat nog altijd eigendom was van de kerk. In 1970 diepten leden van de plaatselijke afdeling van de KPJ het ven uit, gaven de ruïne een opknopbeurt, snoeiden bomen en struiken en zorgden voor nieuwe aanplant. Het *Dagblad voor Noord-Limburg* meldde: "De Melderslose jongeren willen van dit eeuwenoude bouwwerk [!] een clubhuis maken waar ze straks hun bijeenkomsten kunnen houden." Na enkele jaren echter liep het ledental van de KPJ terug en bleek het lokaal in de ruïne niet aan de eisen te voldoen. Het Vlasven en de ruïne vielen andermaal ten prooi aan verwaarlozing en vernieling. Initiatieven om het terrein op te knappen en te verfraaien liepen op niets uit.

Pas toen de Stichting Geschiedenis Melderslo vanaf 1977 jaarlijks wedstrijden polsstokverspringen over het Vlasven ging organiseren, kwamen ven en ruïne opnieuw in de aandacht. In de jaren tachtig werd het gebied, inmiddels weer eigendom van de gemeente, geleidelijk minder idyllisch. Het raakte steeds meer ingeklemd tussen woningen en het merendeel van de bomen werd gekapt. In 1988 onderging het gebied andermaal een grote opknop- en schoonmaakbeurt. Dit leidde niet tot minder vandalisme en vernielingen. Met een zekere regelmaat dienen er herstelwerkzaamheden uitgevoerd te worden. Hopelijk zal dit er nooit toe leiden dat de ruïne "dan maar" wordt afgebroken. Want dit mag dan geen gebouw met een bijzondere historische of architectonische waarde zijn, het is wél een curieus bouwsel met een bijzondere historie, waarmee zuinig omgesprongen dient te worden.

Wim Moorman

* Bij het schrijven van deze bijdrage werd dankbaar gebruik gemaakt

van de documentatie van de Stichting Geschiedenis Melderslo over het Vlasven en de ruïne.

In enkele recente publicaties is aan de folly in Melderslo aandacht geschonken: Pieter Boogaart, 'Melderslo - folly kado' in: *Nieuwsbrief. De Donderberggroep* nr. 4 (najaar 1993), p. 3-4; Wim Meulenkamp, *Follies. Bizarre bouwwerken in Nederland en België* (Amsterdam/Antwerpen 1995), p. 115-116; Nicole Bliet, 'Een knipoog in het landschap' in: *Algemeen Dagblad* d.d. 3-8-1995.

VERSLAG KLEINE EXCURSIE

Op zondag 8 juni 1997 bracht een groep van veertien personen een bezoek aan de prehistorische vuursteenmijnen te Rijckholt-Sint-Geertruid. De groep werd gedurende twee uur zeer deskundig rondgeleid door de heer W.M. Felder die in de jaren zestig en zeventig betrokken was bij de opgravingen in de vuursteenmijn.

Tijdens de rondleiding hebben we goed zicht gekregen op de ontwikkeling van de vuursteenmijnbouw in de prehistorie en op de wijze waarop men in deze streken mijnbouw heeft bedreven.

De ontwikkeling van de mijnbouw

Tijdens het Palaeolithicum en Mesolithicum was de bevolkingsdichtheid zo gering dat de oppervlaktevondsten aan vuurstenen groot genoeg waren om in de behoeften te voorzien. Op enkele plaatsen heeft men ondiepe kuilen gegraven tot maximaal een meter diepte. Tijdens de aanvang van het Neolithicum vond de overgang plaats van een nomadisch bestaan naar een bestaan waarbij men zich een vaste woonplaats verwierf. Grote delen van het oerwoud moesten plaatsmaken voor landbouw en de behoefte aan vuurstenen nam snel toe. Enerzijds als gevolg van culturele veranderingen en anderzijds ten gevolge van een geweldige toename van de bevolking, als reactie op de nieuwe levenswijze. Bij gebrek aan andere materialen

werden namelijk alle gebruiksvoorwerpen maar ook afrasteringsmaterialen van vuursteen gemaakt. In de reeds bekende gebieden begon men met de aanleg van open groeven. Tegelijkertijd ging men op zoek naar nieuwe gebieden.

Mijnbouw in Rijckholt

Omstreeks 3300-3200 voor Christus ging men in Rijckholt over op ondergrondse mijnbouw met schachten. Open mijnbouw en ondergrondse mijnbouw bleven in de tijd echter naast elkaar bestaan. In Rijckholt werd in enge schachten gewerkt die een doorsnede hadden van circa een meter over de hele lengte. In deze schachten werd met niet meer dan twee of drie mensen tegelijk gewerkt. Dat gebeurde liggend. Bij het afdiepen van schachten moest men te Rijckholt eerst enkele meters löss doorgraven en vervolgens een tot acht meter dik pakket zand en grind. Daarna bereikte men de Gulpense kalksteen waarin het vuursteen is ontstaan. Wanneer de af te bouwen vuursteenlaag bereikt was, werd een mijngang gegraven. Niet alleen de gedolven vuurstenen maar ook de losse kalkstenen werden naar boven gehesen.

Wanneer ondergronds voldoende ruimte was, werden alleen de vuurstenen naar boven gebracht. Met de losse kalkstenen werden de oude werken opgevuld. Voor het graven van de mijngangen werden mijnwerkershakken uit vuursteen gebruikt. Voor het graven van een mijn waren tweehonderd tot driehonderd van deze hakken nodig. Ondergronds heeft men steeds één begaanbare verbinding gemaakt tussen twee schachten. Aangenomen wordt dat dit uit veiligheidsoverwegingen gedaan werd. De productie aan vuursteen bedroeg per mijn twee tot twintig ton met een gemiddelde van circa tien ton. Circa vijftientig procent van de gedolven vuursteen bleef achter in de vorm van afval. Ongeveer vier à vijf procent werd verbruikt in de vorm van mijnwerkershakken, zodat circa tien procent in de vorm van werktuigen is afgevoerd. Na het verlaten van de mijn bleef de laatste mijngang onopgevuld achter en werd de schacht opgevuld. In het circa tien hectare grote mijnenveld van Rijckholt zijn, naast een onbekend aantal open groeven, achthonderd tot duizend schachten afgediept met

een diepte van vijf tot twintig meter.

Ontdekking en onderzoek

In 1881 begaf de Belgische belastinginspecteur Marcel de Puydt zich per trein van Luik naar Maastricht. Vanuit de trein zag hij tussen Eijsden en Gronsveld de beboste helling van het Maasdal, een terrein waarin hij overeenkomsten zag met dat van een aantal vindplaatsen van prehistorische bewoning en werkplaatsen in de provincie Luik en Namen. De reis werd onderbroken en op het plateau van Sint-Geertruid deed hij de eerste prehistorische vondsten. In 1887 ontdekte De Puydt in de helling van het Rijkholterbos een ovaalvormige kuil van 54 bij 37 meter doorsnede. Op de bodem was deze kuil bedekt met een laag vuursteenafval ter dikte van een tot anderhalve meter. Deze kuil kreeg de naam 'Grand Atelier de Puydt'. Later werden in de omgeving van het grote atelier, ook een groot aantal kleine ateliers ontdekt. De verschillende stadia van bewerking en het grote aantal afslagen bewezen dat het hier om vuursteenwerkplaatsen ging die aan de rand van open groeven of schachten van mijnen gelegen waren. Van 1964 tot 1972 heeft een werkgroep de ondergrondse werken van de mijnen onderzocht. Voor het onderzoek werd een honderdvijftig meter lange verkenningsgalerij gegraven, vanuit het grote atelier naar de schachten die eerder opgegraven waren. Hierdoor was het mogelijk zeventig vuursteenmijnen geheel of gedeeltelijk te onderzoeken. In 1972 heeft men het onderzoek stop gezet en is men begonnen met de uitwerking van de verkregen resultaten.

De excursie

Na het stopzetten van het onderzoek in 1972 heeft men de verkenningsgalerij zodanig geconserveerd dat de ondergrondse mijnwerken toegankelijk blijven voor bezoek en verder onderzoek. De ondergrondse wandeling tijdens de excursie vond dan ook plaats door de verkenningsgalerij. Vanuit de galerij is het mogelijk het systeem van mijnbouw dat gehanteerd werd goed te bestuderen. Tevens heeft men op de wanden van de galerij afbeeldingen aangebracht die de deskundige uitleg van de gids ondersteunen. Ook

is er een kleine vitrine aanwezig waarin authentieke voorwerpen waarmee werd gewerkt, te bekijken zijn.

Excursies in de mijn worden georganiseerd door Staatsbosbeheer. Wanneer u geïnteresseerd bent in een bezoek maar op 8 juni niet in de gelegenheid was deel te nemen aan de excursie kunt u informatie over deelname aan een excursie aanvragen. Dat kan via de VVV in Sint-Geertruid (telefoon (043) 408 1846) of via Staatsbosbeheer, beheerseenheid Gerendal, de heer M. Juswen (telefoon (043) 459 2469).

Tijdens de zomermaanden is er elke woensdagavond een excursie. Ook tijdens de eerste zaterdagmiddag van september (Open Monumentendag) is bezoek mogelijk. Daarnaast kunnen groepen op afspraak terecht.

A. Gielen-van Bommel

UNIEK FILMFESTIVAL SLUIT OUD-HORST-PROJECT AF

Oudheidkamer tijdelijk bioscoop

In november worden de laatste delen van de boekenreeks *Oud Horst in het nieuws* gepubliceerd. Daarmee komt er een einde aan een project dat niet alleen negen boeken opleverde, maar ook een groot aantal oude films en liedjes over onze gemeente uit de vergetelheid haalde. Als daverend slot van deze historische mammoetklus vindt er in Horst van 16 november tot en met 3 januari aanstaande een film- en klankbeeldfestival plaats, waarop maar liefst vijftien films en negen diaklankbeelden over het verleden van onze gemeente vertoond worden. Daartoe zal de Oudheidkamer tijdelijk de functie van bioscoop krijgen, waar dus ook in de pauze van de voorstellingen een heerlijke kop koffie geserveerd wordt ...

Klankbeelden

Ten behoeve van de presentaties van zijn boeken maakte ondergetekende, samen met Rud Soberjé en Felix van Haren, in de afgelopen zeven jaren diaklankbeelden over het bedrijfsleven in Horst in de jaren 1843 tot 1940, over Belgische kinderen in Horst tijdens de Eerste Wereldoorlog, over de Tweede Wereldoorlog en de bevrijding, over onze jongens in Indië en over het ontstaan van sportverenigingen in onze gemeente. Daarnaast blijkt rector Spauwen in de jaren vijftig een honderdtal dia's van gebeurtenissen en families in Horst te hebben geschoten. Al dit prachtige materiaal wordt tijdens het komende festival voor het eerst openbaar vertoond.

Niet te filmen!

Onder de titel *Oud Horst in de film* verzamelde ondergetekende in de afgelopen jaren de beste fragmenten uit films van de Horster cineasten Toon van Stratum en Jan ten Horn en tevens uit materiaal (1936-1945) afkomstig van archieven in Melderslo, Maastricht, Roermond, Venlo en Londen. Deze rijpe oogst wordt tijdens het festival nog aangevuld met de in 1961 opgenomen films over Griendtsveen, Meterik, America en Horst, terwijl bijvoorbeeld ook opnames getoond worden die Henk van

de Ven maakte van het interieur van boerderij 't Hof in America, toen daar nog geleefd werd als in de negentiende eeuw ... Uiteraard ontbreekt ook de Vlasfilm van Jac van Megen en Piet Hoebers niet op het programma.

Veel belangstelling wordt er verder verwacht voor de films, die Toon Geurts in de jaren vijftig in Horst, Melderslo, Hegelsom en America maakte. Op professionele manier legde hij ruim dertig bruiloften, priesterfeesten, processies etcetera vast. Vrijwel iedereen, die toen in genoemde plaatsen woonde, speelt er een kleine of grote rol in. Voor de echte filmfreaks tenslotte wordt er ongemonteerd materiaal getoond uit diverse delen van onze provincie. Zo is er bijvoorbeeld een vooroorlogse reportage te zien van een retraite en het gebruikelijke foto's maken op Manresa in Venlo, maar ook een kringprocessie in Meijel, een fokdag in Helden en beelden uit Sint-Odiliënberg.

Uit de oude grammofoon

In 1947 werden er in Horst drie (kartonnen!) grammofoonplaten opgenomen, bestemd voor onze militairen in Indië, waarop ouders de groeten konden overbrengen en waarop onder andere deken Debije, het Mannenkoor en de Koninklijke Harmonie te horen zijn. Deze geluidsopnames worden tijdens het festival twee keer afgedraaid: een teistering voor het oor maar vooral ook uniek! Horster volksliedjes van 1900 tot 1959, aangevuld met eigen repertoire, worden op zondagmiddag 14 december ten gehore gebracht door Dorothé Cox, Wim Hendrix, Mat Craenmehr, Joop Mittelmeijer, Hay Hesens en Geert Josten. Ongetwijfeld zorgen zij voor een heerlijk nostalgisch middagje!

Reserveren

Het volledige programma voor het festival zal binnenkort op diverse manieren kenbaar gemaakt worden. De films en klankbeelden worden vertoond tijdens de normale openingstijden van de Oudheidkamer. Tijdens die uren kan men telefonisch plaatsen reserveren.

Voor inlichtingen over het festival kan men terecht bij Piet Roelofs, telefoon (077) 398 4163 of Loe Derix, telefoon (077) 398 3961.

Loe Derix

REGIONAAL OVERLEG HEEMKUNDEVERENIGINGEN

17 maart 1997 in Meerlo

Aan de tiende bijeenkomst van het regionaal overleg heemkundeverenigingen namen afgevaardigden deel van: Heemkundevereniging Meerlo-Wanssum, Heemkundevereniging Helden, Stichting Historische Werkgroep De Borch, Stichting Historische Kring Grubbenvorst-Lottum, Stichting Geschiedenis Melderslo, LGOG Kring Horst en Sevenum. Verhinderd waren: Historische Kring Broekhuizen, Historische Werkgroep De Brede, Stichting Geschiedenis America en Heemkundevereniging Sevenum. Als gast was aanwezig: F. Geurts, secretaris van de Limburgse Contactcommissie Monumenten, LCM.

De vergadering vond plaats in een commissiekamer van het gemeentehuis te Meerlo. De heer A. Jacobs, vice-voorzitter van Heemkundevereniging Meerlo-Wanssum trad op als voorzitter van de vergadering. Heemkundevereniging Meerlo-Wanssum is vorig jaar opgericht en is nog bezig met het ontwikkelen van een activiteitenplan.

De heer Rob van der Heijden, secretaris van Heemkundevereniging Meerlo-Wanssum, hield een korte inleiding over zijn project *Heemkundig en historisch onderzoek betreffende het 'eten en drinken' vóór de Tweede Wereldoorlog.*

De heer Frans Geurts, secretaris LCM, sprak over de verdere voortgang van het monumentencontact Noord-Limburg. De komst van het Monumentenhuis, waarschijnlijk te Roermond, komt steeds dichterbij. De procedure is bij het provinciebestuur afgerond. De statuten van het Monumentenhuis zijn op 7 februari jongstleden notarieel vastgelegd. In de Stichting Monumentenhuis kunnen ook enkele vertegenwoordigers uit het monumentencontact worden opgenomen. De heer Geurts zal de secretaris en de vice-voorzitter van

het regionaal overleg heemkundeverenigingen, mevrouw Gielen-van Bommel en de heer Van der Heijden, nader informeren omtrent de te verwachten hoeveelheid tijd en werk die van de leden van de stichting mag worden verwacht.

Op verzoek van Heemkundevereniging Sevenum komt er op korte termijn een cursus in het leren invullen van de formulieren 'Actualisering Objecten' voor panden voorkomende op de monumentenlijst.

Voorts sprak mevrouw Gielen-van Bommel over de plaats van de regionale geschiedenis in de basisvorming. De heer Van der Heijden besprak de plaats van de regionale geschiedenis in de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 1998.

Tijdens de rondvraag vroeg de heer G. Vullings van de Stichting Geschiedenis Melderslo naar de ervaringen van de andere verenigingen bij het gebruik van de computer. Welke informatie en andere zaken worden gedigitaliseerd en op welke wijze, via welke programma's gebeurt dat. Indien mogelijk kan dit onderwerp in een volgende vergadering worden besproken.

In de gemeenten Grubbenvorst-Lottum en Sevenum is men gestart met een gemeentelijke monumentenverordening en -commissie, in nauwe samenwerking met de plaatselijke historische en heemkundevereniging.

De volgende bijeenkomst zal worden gehouden op maandag 10 november 1997 te Baarlo, onder voorzitterschap van Stichting Historische Werkgroep De Borch.

MUSEA

STREEKMUSEUM STICHTING OUDHEIDKAMER HORST

De Oudheidkamer van Horst werd samen met het LGOG en de Stichting Het Gelders Overkwartier opgericht in 1974. Dit feit is op zaterdag 28 juni met een bescheiden viering in de Oudheidkamer herdacht. Tevens zijn daar de eerste afspraken gemaakt om in het jaar 1999 te komen met een grootse presentatie in een gezamenlijke tentoonstelling van de drie verenigingen in de Oudheidkamer.

De toerenkamer in het museum is sinds enkele maanden veranderd in een echte stijlkamer waarin de Noord-Limburgse mutsen heel goed tot hun recht komen. Ook andere ruimten in het museum zullen een metamorfose ondergaan. Zo zal in 1998 op de bovenverdieping een permanente Peeltentoonstelling worden ingericht.

Voor dit jaar heeft de Oudheidkamer van 28 september tot en met 8 november nog een expositie met keramiek van Al Jacobs samen met werk van een edelsmid en een schilder.

Van 16 november tot en met 3 januari 1998 wordt het 'Oud Horst film- en diafestival' gehouden. Het is een initiatief van Loe Derix, de auteur van *Oud Horst in het nieuws*, in samenwerking met de Oudheidkamer. Zeven weken lang worden tijdens de openingstijden van de Oudheidkamer dia's en films over oud Horst, Griendtsveen, America, Meterik, Hegelsom en Melderslo vertoond.

In het voorjaar van 1998 zal de fotoclub Onstofix (Ontwikkelen - stoppen - fixeren) een tentoonstelling inrichten.

Voor de zomer van 1998 staat een grote tentoonstelling op het programma over molens in Noord-Limburg. Deze expositie wordt, zoals bij de succesvolle Peelexpositie, georganiseerd in samenwerking met museum Het Freulekeshuus in Venray en Streekboerderij De Locht in Melderslo. Genealogen kunnen in de Oudheidkamer voor hun onderzoek gebruik maken van de D.T.B.-boeken, die in de bibliotheek staan, en kunnen er ook de grote collectie bidprentjes (ruim zestienduizend stuks) inzien. U bent van harte welkom in de Oudheidkamer op dinsdag van 10.00 uur tot 12.00 uur, op woensdag, donderdag, zaterdag en zondag van 14.00 uur tot 16.30 uur.

STICHTING BEHEER KUNSTSCHATTEN SINT-LAMBERTUSKERK HORST

De geschiedenis van de Horster kerk reikt terug tot een grijs verleden. De oudste schriftelijke vermelding dateert uit 1219. In oktober 1944 werd het gebouw door oorlogshandelingen zo zwaar beschadigd dat men besloot tot afbraak, gevolgd door nieuwbouw. Gelukkig was het grootste deel van de inventaris bijtijds in veiligheid gebracht.

Kerkinventaris

Ongetwijfeld wordt het belangrijkste deel van de inventaris gevormd door de collectie beeldhouwwerken in hout en steen. Het oudste houten beeld is het zogenaamde 'takkenkruis', dat dateert van voor 1400. Het merendeel van de beelden dateert echter uit de periode 1520-1550 en wordt toegeschreven aan de zogenaamde 'Meester van Elsloo', een beeldhouwersatelier dat waarschijnlijk in Roermond was gevestigd.

De belangrijkste stenen monumenten zijn de twaalfde-eeuwse doopvont in Romaanse stijl, tevens het oudste stuk in de kerk, en de vroeg zestiende-eeuwse groep van de Gregoriusmis.

Tot de hoogtepunten van edelsmeedkunst in de kerk behoren een laat-gotische cylindermonstrans, een laat-gotische kelk en een achttiende-eeuwse zonnemonstrans uit Boxmeer.

Kaarten

Ter gelegenheid van de opening van de nieuwe vestiging van Drukkerij van Lieshout zijn onlangs twee mapjes kleurenkaarten van de kunstschaten van de Sint-Lambertuskerk uitgebracht. Behalve in de kerk zijn de kaarten op diverse andere verkooppunten in Horst verkrijgbaar.

De kunstschaten van de Sint-Lambertuskerk zijn van eind mei tot half oktober (tot en met de herfstvakantie) iedere dinsdagmorgen van 10.30 uur tot 12.30 uur te bezichtigen.

Tussentijdse afspraken, ook voor groepen, kan men maken met P. Roelofs, Stuksbeemden 66a, 5961 LG Horst, telefoon (077) 398 4163.

STREEKBOERDERIJMUSEUM DE LOCHT

In Melderslo, midden tussen Peel en Maas, ligt Streekboerderij en Nationaal Asperge- en Champignonmuseum De Locht. U kunt hier op een sfeervolle en onderhoudende wijze kennismaken met de manier waarop de meeste mensen in Noord-Limburg leefden in de eerste helft van deze eeuw.

De streekboerderij

U komt binnen in het hoofdgebouw, een langgevelboerderij uit 1859. Bij een rondgang lijkt het alsof de bewoners zo weer thuis kunnen komen. U ziet de gezellige ouderwetse keuken, de 'beste' kamer met bedstee, het opkamtje en de kelder met de weckvoorraad.

In de stallen van de boerderij zijn landbouwwerktuigen en gereedschappen te zien. Ook worden diverse oude beroepen uitgebeeld. U vindt hier de grote expositieruimte voor de wisselende tentoonstelling.

Bij de boerderij bevinden zich het bakhuisje, het kippenhok, de schuur met de grote landbouwwerktuigen en de smederij.

Het geheel wordt omringd door een fraaie ouderwetse tuin.

De Locht wil het verleden levendig houden. Daarom vinden er vaak op zondagmiddag demonstraties plaats van oude ambachten.

Het Nationaal Asperge- en Champignonmuseum

Pas in de tweede helft van deze eeuw kwam, onder andere door specialisatie op asperges en champignons, de agrarische sector in deze streek sterk tot ontwikkeling. Noord-Limburg is in Nederland de belangrijkste producent van beide gewassen. Dit was reden voor de vrijwilligers van De Locht om aan beide gewassen een afdeling van het museum te wijden. Het Nationaal Asperge- en Champignonmuseum is gehuisvest in een oude schuur die hier op authentieke wijze is herbouwd. U krijgt een compleet beeld van de teelt van beide gewassen.

Het museum is het gehele jaar geopend op zondag, dinsdag en donderdag van 14.00 uur tot 17.00 uur.

KOPERSLAGERSMUSEUM P. VAN DER BEELE

Nieuwbouw koperslagersmuseum in Horst

Eindelijk is de kogel door de kerk: achter het huidige pand aan de Gasthuisstraat wordt een nieuw Koperslagersmuseum gebouwd. Direct nadat de beslissing viel zijn de nodige voorbereidingen gestart en al in augustus kon met de bouw worden begonnen.

Als alles klaar is beschikt het Koperslagersmuseum over een mooie, ruime expositiezaal, waarin de unieke collectie beter tot zijn recht zal komen.

Jammer genoeg kan na het voltooien van de bouw niet meteen met de inrichting begonnen worden. Koper is namelijk een vrij gevoelig metaal. Alle verf- en cementluchtjes en veel vocht zorgen vrijwel meteen voor oxydatie. Poetsen heeft dan weinig zin. Alleen wachten, en véél geduld oefenen, tot het binnenklimaat goed is.

Tot die tijd bent u welkom in het oude, kleine museum, waar toch weer mooie nieuwe aanwinsten te bewonderen zijn, zoals bijvoorbeeld de grote melktuit van een hondenkar, een geelkoperen voorwerp met een prachtige vorm: een mooi bewijs van hoogstaand vakmanschap!

Koperslagersmuseum P. van der Beele is van dinsdag tot en met zaterdag elke middag open vanaf 13.00 uur.

MUSEUM BERT COPPUS

Bert Coppus werd in 1932 geboren te Horst. In 1957 studeerde hij met onderscheiding af aan de Jan van Eyck-Academie voor Beeldende Kunsten te Maastricht, waarbij hem de Prijs van de stad Sittard werd toegekend.

In de loop der jaren ontwikkelde Bert Coppus een geheel eigen figuratieve stijl waarin kleuren een belangrijke rol spelen. Zijn belangstelling en bezorgdheid voor ons natuurlijk milieu brengt hij tot uitdrukking in een niet aflatende stroom van uitbundige, vaak verfijnde landschappen, landschapselementen en stillevens.

Olieverf, tempera, aquarel, gouache, ets en mengtechnieken zijn de middelen waarmee hij vorm geeft aan zijn beeldende creativiteit.

Bert Coppus exposeerde onder meer in Maastricht (Jan van Eyck-Academie), Horst (Streekmuseum Oudheidkamer), Nijmegen (Waaggebouw), Hasselt (Provinciaal museum), Aken (Suermondt Museum), Venlo (Cultureel Centrum, Limburgs Museum), Den Haag (Pulchri Studio's), Heerlen (Stadsschouwburg), Veenendaal (Setterhouse), Arcen (Kasteeltuinen).

Werken van Bert Coppus bevinden zich in een groot aantal openbare gebouwen, in de vaste collectie van het Limburgs Museum te Venlo en bij particuliere verzamelaars in binnen- en buitenland.

Zijn maatschappelijke en artistieke betrokkenheid bleek in de loop der jaren uit het lidmaatschap van onder andere Kunstkring Kyra (Venlo), B.B.K. '69 Amsterdam (1970-1973), Stichting Kunst & Cultuur Limburg en de commissie Kunstvoorzieningen van de gemeente Horst.

Enkele jaren geleden maakte Bert Coppus van zijn geboortehuis te Horst een museum waarin een uitvoerig overzicht van gemaakt werk permanent wordt geëxposeerd. Van zijn zelfportret uit 1950 tot watersnoodlandschappen uit 1995 en fijnzinnige composities uit de wereld van flora en fauna. In het museum is ook documentatie van de schilder aanwezig.

Wie nader wil kennismaken met Bert Coppus en zijn werk, kan elke dinsdag van 10.00 uur tot 17.00 uur en op afspraak in het museum

terecht.

Tijdens de OPEN ATELIERDAGEN 1997 op 20 en 21 september aanstaande is Bert Coppus een van de deelnemende kunstenaars.

LIMBURGS MUSEUM

Charles Eyck en Limburg

Van 12 september tot en met 2 november zijn in Venlo twee exposities te zien over de kunstenaar Charles Eyck, die honderd jaar geleden werd geboren in Meerssen. In Museum Van Bommel-Van Dam staat Eycks veelgeprezen tekenkunst centraal. De tentoonstelling in het Limburgs Museum, *Charles Eyck en Limburg*, bestaat uit twee delen. In het eerste deel wordt zijn levensloop geschetst met behulp van werk dat vooral betrekking heeft op zijn privé-leven. In het tweede deel komen de belangrijkste thema's uit zijn uitgebreide oeuvre aan bod. De expositie toont hoezeer Eyck zich verbonden wist met zijn geboortestreek. De aantasting van zijn vertrouwde omgeving door verworvenheden van de moderne tijd inspireerde hem vaak tot een kunstzinnige aanklacht tegen het modernisme.

Aangekleed ... gaat uit!

Behalve de reeds langer lopende, bijzonder succesvolle expositie *Middeleeuwse kastelen in Limburg*, is nog tot het eind van het jaar de tentoonstelling *Aangekleed ... gaat uit!* te zien. Deze expositie over streekdracht en mode voor vrouwen in Limburg in de periode 1850 tot 1950 heeft na een half jaar een gedaanteverwisseling ondergaan. Dat was nodig omdat historische kledingstukken erg kwetsbaar zijn en na enkele maanden weer onder geconditioneerde omstandigheden moeten worden opgeborgen. Onder de nieuwe aanwinsten zijn enkele schitterende toeren uit Venray en een teerteien (wol met linnen) rok uit de omgeving van Venray die vooral opvalt door de prachtige kleuren rood en blauw.

Komende exposities

Vanaf 21 november een tentoonstelling over stadsleven en vanaf 1 december een overzicht van een aantal recent verworven aanwinsten op het gebied van de kunsten.

Het Limburgs Museum is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van

10.00 uur tot 16.30 uur en op zaterdag, zondag en tweede kerstdag van 14.00 uur tot 17.00 uur. Op maandag en op eerste kerstdag is het museum gesloten.

NIEUWE PUBLICATIES

Verschenen

*** Phil Janssen en Wim Moorman, De muren doorbroken. 75 Jaar Lager Onderwijs in Horst-Centrum. Horst 1997. Geïllustreerd. ISBN 90 9010573 5. Prijs f 25,00 (excl. verzendkosten). Besteladres: Basisschool Weisterbeek, Schoolstraat 8, 5961 EH Horst.**

Sedert deze eeuw zijn er basisscholen in alle dorpen van de gemeente Horst. Eeuwenlang (tot 1892) was er enkel een school in Horst-centrum (de 'grote school') en een in Meterik (de 'Meterickse school'). Er is op het gebied van het onderwijs in Horst in de twintigste eeuw veel veranderd. Het ontstane voortgezet onderwijs werd samengebracht in het nieuwe Dendron College. Op de drempel van de nieuwe eeuw groeien de basisscholen ook naar elkaar toe. Er zijn al fusies in gang gezet, voorlopig nog alleen op bestuurlijk niveau. Twee basisscholen in Horst vonden dit jaar aanleiding tot feestvieren en de uitgave van een boek. De Weisterbeekschool - voorheen genaamd Lambertusschool, een jongensschool - komt voort uit de openbare Dorperschool ('grote school') en bestaat als school voor bijzonder onderwijs 75 jaar. Ruim veertig geleden werd de Mariaschool (sedert 1892 meisjesschool van de zusters Ursulinen) omgedoopt tot basisschool De Doolgaard.

In ruim zestig pagina's schetsen de beide auteurs een historisch overzicht van vier eeuwen basisonderwijs in Horst. De groepsfoto's omvatten honderd bladzijden. De eerste sporen van het bestaan van een parochieschool in Horst vonden de auteurs in het testament van een geestelijke, gedateerd 12 maart 1588. In 1704 kwam onenigheid over de benoeming van een nieuwe schoolmeester aan het licht. Het gemeentebestuur vond dat dit recht haar toekwam, omdat zij de salariskosten betaalde. De heer van Horst en de pastoor waren van mening dat zij van oudsher dit recht bezaten en dat de gemeente slechts een adviserende stem had. In de negentiende eeuw kwam er landelijke wetgeving voor alle vormen van onderwijs.

De verschijning van dit boek, begeleid door een tentoonstelling in de Oudheidkamer, werd overschaduwed door het overlijden van Jun Moorman, de markante directeur van De Doolgaard. Hij wordt herdacht in een toegevoegde, losliggende pagina bij het boek.

*** H. Tummers, Laatmiddeleeuwse houtsculptuur in de Sint-Lambertuskerk te Horst. Horst 1997. Geïllustreerd. Uitgave als relatiegeschenk van Drukkerij Van Lieshout te Horst.**

De opening van de nieuwe huisvesting aan het Lambertusplein was voor Pedro van Lieshout, directeur derde generatie van de Horster drukkersfamilie Van Lieshout, aanleiding tot de uitgave van een wel heel bijzonder relatiegeschenk, een brochure met negen kleurenafbeeldingen van gerestaureerde heiligenbeelden uit de Sint-Lambertuskerk te Horst. Opmerkelijk ook, omdat de catalogus bij de Horster tentoonstelling *Meester van Elsloo* uit 1974 eveneens bij Van Lieshout werd gedrukt. Naast de brochure werden twee mapjes kleurenkaarten gedrukt, die te koop zijn in de kerk, de Oudheidkamer en de boekhandel.

De Horster Sint-Lambertuskerk bezit een schat aan laatmiddeleeuwse houten beelden, sinds een tiental jaren beschermd als 'nationale museale collectie'. Een tiental beelden wordt toegeschreven aan de Meester van Elsloo. Tummers: 'De onderlinge verschillen tussen deze beelden zijn dermate groot, [...] dat men m.i. moeilijk van één kunstenaarshand kan spreken.' Horst bezit ook beelden van andere beeldsnijders. Het blijft evenwel moeilijk de herkomst van de niet-gesigneerde beelden te bepalen, omdat de toeschrijvingen moeten geschieden op grond van stilistische kenmerken.

De recente restauratie van een aantal beelden was aanleiding voor een nieuwe serie foto's, die werden vervaardigd door fotograaf Jan Geurts. Zijn opnames werden gebruikt voor een nieuw diaklankbeeld in de Schatkamer van de kerk en nu voor de onderhavige brochure en kleurenkaarten.

Kunsthistoricus dr. H. Tummers uit Nijmegen schreef de compacte tekst voor de brochure. Grote lof verdient ook Jeu van Helden. Hij tekent voor de bijzondere vormgeving van het boekje.

*** Wim Hupperetz (red.), Dagelijks leven op Limburgse kastelen (1350-1600): verwantschap, begrafenisgebruiken en personeel en werkzaamheden. Bundel bij de gelijknamige studiedag in het Limburgs Museum 10 maart 1995. Met literatuur en illustraties. Venlo 1996. ISBN 90-73363-13-6**

Ter voorbereiding op de gelijknamige, verlengde tentoonstelling in het Limburgs Museum te Venlo, verschenen behalve een rijk geïllustreerd boek met populair-wetenschappelijke bijdragen, reeds twee bundels met artikelen, één over voeding (besproken in *INFO LGOG* nr 15, p. 47) en onlangs verscheen een tweede boek. Een werkgroep van dertig studenten aan de Universiteit Utrecht verrichtte een aantal onderzoeken. Negen auteurs beschrijven in deze tweede bundel vanuit verschillende invalshoeken de resultaten van hun onderzoek, in totaal zeven bijdragen. De hoofdonderwerpen zijn: verwantschap, begrafenisgebruiken, personeel en werkzaamheden.

Mieke Rengenhart-Snip schijft in *Wytlicke echte getroude huysfrou ende bedgenoet* over 'de positie van de vrouw in adellijke families in het Overkwartier van Gelre tijdens de late middeleeuwen'. Rolf de Weijert doet in *Soe heb ick vur my ende mynen erven, mynen segelen hieran gehangen* verslag van 'een onderzoek naar de huwelijks- en verwantschapspatronen van de families Van Eyll en Van Boedberg uit het Overkwartier van Gelre in de vijftiende en zestiende eeuw'. Over 'begrafenisrituelen en doodsbeleving van Limburgse kasteelbewoners' schrijft Mieke Heurneman in het artikel *Memento mori*.

Speciaal voor Horst is belangrijk het verslag van Lucia Renes en Lucie Wessels in *Loen ende werck*, op zoek naar het personeel op de burcht Ter Horst in de vijftiende eeuw. Als belangrijke bron konden de onderzoekers gebruikmaken van de rekeningen van de ambtman van Kessel en Ter Horst.

Ze konden vaststellen dat er op het kasteel personeel in vaste dienst was dat een jaarsalaris ontving en verder kost en inwoning genoot. Voor bouw- en onderhoudswerzaamheden werd tijdelijk personeel aangetrokken. Soms werd betaald met *loen ende kost* en dan weer met loon of kost. Wat opviel binnen de kring van ambachtslieden was

de hoge maatschappelijke status (en dus het daarbij passende salaris!) van de timmerman. De diverse vermeldingen van uitgevoerde werkzaamheden verschaffen ons een beeld van kasteel en omgeving.

*** Frank Holthuisen (samenstelling), Limburg in bewegend beeld 1911-1996. Catalogus van film- en videomateriaal over Nederlands-Limburg. Geïllustreerd. Venlo 1997. Prijs f 39,50. Adres: LiFVA (Limburgs Film en Video Archief), Julianastraat 3, 5911 AX Venlo. ISBN 90-803726-1-7**

Het Limburgs Film en Video Archief (LiFVA) heeft in een gedrukte catalogus 603 film- en videoproducties beschreven uit Limburgse verzamelingen, archieven en van particulieren. Het gaat om documentaires, reportages, journaalbeelden, speelfilms, bedrijfsfilms, familiebeelden enzovoort. Van alle catalogustitels zijn vaste gegevens vermeld zoals jaar van productie, maker, vindplaats, korte inhoud, tijdsduur en bij wie de rechten berusten. Alle films hebben een uniek nummer. Een plaats- en een zakenregister maakt de catalogus toegankelijk. Van alle plaatsen in onze regio zijn films en/of videobanden aanwezig. Adressen van de bewaarplaatsen (onder meer archieven, musea, oudheidkamers, heem- en geschiedkundige verenigingen) zijn opgenomen, evenals verwijzingen naar landelijke archieven met voor Limburg belangrijk audiovisueel materiaal. Intussen staat het LiFVA in de startblokken voor een groot, nieuw project: het historisch geluidsarchief van Omroep Limburg, meer dan vierduizend uur 'specifiek Limburgs erfgoed'. Het is de bedoeling dat alles in drievoud op cd's zal worden gezet. Deze zullen worden bewaard bij Omroep Limburg, Rijksarchief Limburg en het Limburgs Film en Video Archief. Het originele materiaal zal bij het LiFVA worden bewaard. Tevens wordt een digitale catalogus gemaakt.

*** Albert Lamberts e.a., ... Met uitzicht op de Maas ... De geschiedenis van het Maashotel in Arcen. Arcen 1997. Geïllustreerd. Prijs f 25,00. Verkrijgbaar bij: Woningstichting Venlo-Blerick en bij: Café-Restaurant De Heeren van Arcen, Schans 18, 5944 AG Arcen. ISBN 90-6216-244-4.**

In 1995 kwam het bericht dat het Maashotel bij de Schanstoren in Arcen zou worden afgebroken. Kon dat wel? Wat zou Arcen nog zijn zonder Maashotel? Gasten uit binnen- en buitenland hebben er gelogeerd en velen meerdere malen! Bijna elke Noord-Limburger had er wel minstens eenmaal een kopje koffie gedronken, ... met uitzicht op de Maas ...

Er zou nu, zo berichtte de krant, een appartementencomplex worden gebouwd met beneden een restaurant. In het voorjaar van 1997 was alles al gerealiseerd. De nieuwe eigenaar, Woningstichting Venlo-Blerick, heeft op de plek van het Maashotel het appartementencomplex *La Tour Meuse* gebouwd en het restaurant heet *De Heeren van Arcen*. De oude Schanstoren lijkt nu een stuk kleiner tegenover het hoge, nieuwe gebouw. De woningstichting heeft gelukkig gezorgd voor een schitterend ogend, fraai geïllustreerd boekwerk waarin de geschiedenis van het oude hotelgebouw, zijn eigenaren en bezoekers is vastgelegd. Ook de auteur verdient lof. Na het plotseling overlijden van de aanvankelijk aangezochte schrijver, Huub Mans, heeft Albert Lamberts in drie maanden tijd een boek gemaakt dat de pijn om het verdwijnen van het Maashotel en het aldaar genoten kopje koffie even doet vergeten.

Aangekondigd

*** Charles van den Berg, Kijk, daar vliegt de dokter! Negentig verhalen, een hommage aan Charles A. Le Lorrain, oud-huisarts en ereburger gemeente Sevenum, 10 oktober 1997. Sevenum 1997.**

Op 10 oktober hoopt Charles August Le Lorrain, arts, fotograaf, (zweef-) vliegenier en ereburger van Sevenum negentig jaar te worden. Dokter Le Lorrain is een sympathieke en markante persoonlijkheid, bekend in Sevenum en ver daarbuiten. Zijn vele vrienden vonden dat het tijd werd om een boek aan zijn leven te wijden. Hij gaf enkele jaren geleden zelf met enkele drukbezochte dialezingen al een eerste aanzet.

Charles Le Lorrain is geboren op Sumatra als zoon van een planter. Zijn grootouders waren Fransen, van moederskant woonachtig in Metz.

Hij groeide op als kind van drie culturen: de Indische, de Franse en de Nederlandse. Hij studeerde medicijnen in Amsterdam en vestigde zich in de jaren dertig als huisarts in Sevenum. Naast belangstelling voor de historie (trouw LGOG-lid sedert de oprichting in 1974!) behoren fotograferen en (zweef-) vliegen tot zijn bijzondere liefhebberijen. Schrijvend radiojournalist Charles van den Berg leerde hem kennen. Hij mocht gebruik maken van het privé-archief van Le Lorrain. Hij belooft een mooi boek te laten verschijnen. Bestellingen bij Boekhandel P & T, Pastoor Vullingsplein 3, 5975 AP Sevenum. Telefoon (077) 467 4107.

*** Loe Derix, Oud Horst in het nieuws. Delen 8 en 9. Met illustraties en register. Horst 1997.**

Op vrijdag 7 november aanstaande verschijnen de laatste twee delen van de boekenreeks *Oud Horst in het nieuws*. In deel 8 wordt teruggeblikt op de jaren 1951 tot 1956, terwijl deel 9 een groot aantal foto's en een opzoekregister voor de overige acht boeken bevat. In november zullen ook de herdrukken van deel 1, 3, 4 en 6 gereed zijn. Op zaterdag 8 november kan men tussen 12.30 en 18.00 uur de boeken tegen gereduceerde prijzen afhalen in cultureel centrum 't Gasthoês, waar dan tevens gratis de bijzonder fraaie films worden vertoond die Toon Geurts in de vijftiger jaren in Horst, Hegelsom, Melderslo en America heeft opgenomen. Ook deze films zijn dan als video te koop.

Met een omvang van maar liefst 420 pagina's, geïllustreerd met 411 foto's, vormt deel 8 een waardige afsluiting van de beschrijving van ruim honderd jaar geschiedenis van Horst en de kerkdorpen. Het boek behandelt meer dan duizend gebeurtenissen, die betrekking hebben op circa zeventuizend verschillende inwoners van onze gemeente! Enkele personen en onderwerpen die bijzondere aandacht krijgen, zijn: nieuwe burgemeesters, pastoors en andere hoogwaardigheidsbekleders; bouw van de nieuwe kerken in Horst en Melderslo; aanleg van zwembad Wilgert; Jan van Eechoud; Daan Wildschut; gouden bruiloften; neomisten; ernstige ongevallen; kampioenschappen sportverenigingen; de korfbalclubs uit America en

Horst; Janssen & De Jong; de gebroeders Van Doorne; Van Og's Confectie Industrie; de triomftocht van O.L. Vrouwe Sterre der Zee; Horst, inventief in champignons; Griendtsveen, niet langer van Van de Griendt ...; Horster Kwezels; Horster militairen op Nieuw-Guinea. Zoals uit vele reacties in de afgelopen jaren is gebleken, stelt men het erg op prijs dat alle delen van Oud Horst worden afgesloten met een personenregister. Daarom is besloten om ook een trefwoorden- en plaatsnamenregister te laten maken, dat betrekking heeft op de gehele boekenreeks. De recente Horster geschiedenis wordt daardoor zeer gemakkelijk toegankelijk gemaakt, hetgeen voor de doorsnee-lezer maar ook voor verder historisch onderzoek uitermate nuttig zal blijken te zijn. Het is daarom ook niet verwonderlijk dat het Anjerfonds het belang van het boek onlangs onderstreepte door een subsidie van tweeduizend gulden toe te kennen.

Deel 9 zal een omvang van ongeveer honderd bladzijden krijgen en behalve het register ook ongeveer dertig pagina's foto's uit het verleden van onze gemeente bevatten.

Momenteel wordt er hard gewerkt aan de **allerlaatste** herdruk van de uitverkochte afleveringen van *Oud Horst*. Om straks teleurstellingen te voorkomen, kan men deze en andere delen reserveren. Daartoe en ook voor andere inlichtingen kan men terecht bij: Loe Derix, Elsbeemden 25, 5961 JZ Horst. Telefoon (077) 398 3961.

G.F. Verheijen

BESTUUR LGOG KRING HORST

Voorzitter: De heer drs. J.M.W.C. Schatorjé
Loevestraat 61, 5961 TW Horst. Telefoon (077) 398 5494

Vice-voorzitter: Mevrouw drs. Y.A.W. Hermans-Cuppen
St.-Odastraat 80, 5962 AW Horst. Telefoon (077) 398 1717

Secretaris: De heer J.M.G. Kelleners
Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst. Telefoon (077) 398 5349

Penningmeester: De heer C.L.G. Theeuwen
Paulus Potterstraat 26, 5961 AZ Horst. Telefoon (077) 398 3332

Lid: Mevrouw drs. A.P.M. Gielen-van Bommel
Nieuwenhofweg 5, 5962 NS Horst. Telefoon (0478) 69 1784

Lid: De heer M.H. Cortenbach
Venloseweg 6, 5961 JC Horst. Telefoon (077) 398 1360

Lid: De heer J.Th.H. Sleutels
Schoutstraat 14, 5975 XL Sevenum. Telefoon (077) 467 2038

*** Tot slot**

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts zeven gulden vijftig kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres?

Een briefkaartje aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht is voldoende om iemand op te geven als gewoon lid of als gezinslid.

Kopij voor de volgende aflevering van *INFO LGOG Kring Horst* (nummer 18, maart 1998) kunt u inzenden tot 1 februari 1998.
St.-Odastraat 80, 5962 AW Horst. Telefoon (077) 398 1717